

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

15-16-MAY
2026-YIL

Google
Scholar

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

Mazkur mezonlarning pedagogik asosi shundaki, ular dasturiy vositalarni faqat “qaysi biri yaxshiroq?” degan savol asosida emas, balki “qaysi biri intellektual kompetentlikni rivojlantirishga ko‘proq xizmat qiladi?” degan savol asosida tanlashga imkon beradi.

Dasturiy vositalarni tanlash texnik tanlov emas, pedagogik qarordir. U didaktik moslik, interaktivlik, intellektual faollashtirish, diagnostika, refleksiya va integratsiyalashuv mezonlari asosida amalga oshirilgandagina samarali bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. — М.: Академия, 2010.
2. UNESCO. ICT in Education: A Global Perspective. — Paris: UNESCO Publishing, 2021.
3. Bates T. Teaching in a Digital Age. — Vancouver: BCcampus, 2019.
4. Роберт И.В. Информационные и коммуникационные технологии в образовании. — М.: Дрофа, 2008.
5. Siemens G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. — International Journal of Instructional Technology, 2005.
6. OECD. 21st Century Skills and Competencies for New Millennium Learners. — Paris: OECD Publishing, 2020.

“LEARNING BY DOING” TEXNOLOGIYASINING PEDAGOGIKADAGI AHAMIYATI VA AMALIY TA’LIM JARAYONIDAGI PEDAGOGIK ASOSLARI

Tashpulatova Mufazzal Ravshanbekovna

Xalqaro Nordik Universiteti PhD mustaqil izlanuvchisi,
Toshkent shahar Mirzo Ulug‘bek tumani 207-maktab ona tili va adabiyot fani
o‘qituvchisi
mufazzal0212@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisda “Learning by Doing” texnologiyasining pedagogik mohiyati, uning amaliy ta’lim jarayonidagi funksional o‘rni hamda didaktik asoslari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi kompetensiyaga yo‘naltirilgan ta’lim sharoitida faoliyat asosida o‘qitishning samaradorlik omillarini aniqlashdan iborat. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, didaktik modellashtirish hamda qiyosiy yondashuv metodlaridan foydalanildi. Ilmiy yangilik sifatida amaliy mashg‘ulotlarni loyihalash mezonlari va o‘quvchilarning o‘quv natijalarini baholash indikatorlari tizimi ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: Learning by doing, amaliy ta’lim, kompetensiyaviy yondashuv, faoliyat asosida o‘qitish, refleksiya, autentik baholash, didaktik dizayn.

“Learning by Doing” yondashuvi zamonaviy pedagogikada ta’lim jarayonini faqat bilim uzatish tizimi sifatida emas, balki o‘quvchining bevosita amaliy

faoliyat orqali bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni shakllantirish jarayoni sifatida talqin etadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, bilim tayyor holatda berilmaydi, balki o'quvchining faol harakati, shaxsiy tajribasi, tahlili va xatolarni anglash jarayonida qayta shakllanadi.

Mazkur model an'anaviy "o'qitish–yodlash–qayta tiklash" tizimidan voz kechib, "harakat orqali o'rganish–tahlil qilish–takomillashtirish" paradigmasiga asoslanadi. Natijada o'quvchining kognitiv, amaliy va shaxsiy rivojlanish komponentlari o'zaro uyg'unlashadi hamda ta'lim jarayoni shaxsga yo'naltirilgan faol tizimga aylanadi.

Nazariy jihatdan ushbu yondashuv J. Deweyning pragmatik pedagogikasi, D. Kolbning tajribaviy o'rganish modeli hamda L. Vygotskiyning ijtimoiy rivojlanish nazariyasiga tayanadi. Dewey ta'limni real hayotiy muammolar asosida shakllanadigan tajriba jarayoni sifatida izohlaydi [1]. Kolb esa o'rganishni tajriba–refleksiya–nazariyashtirish–qo'llash sikli orqali tushuntiradi [2]. Vygotskiy esa o'quvchi rivojlanishi o'qituvchi va tengdoshlar bilan hamkorlikda, "yaqin rivojlanish zonasi" doirasida amalga oshishini asoslaydi [3].

Amaliy ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosiy o'rinni egallaydi. Bunda asosiy e'tibor "o'quvchi nimani biladi?" emas, balki "o'quvchi nimani bajara oladi?" degan natijaga qaratiladi. Shu sababli o'quv topshiriqlari real hayot va kasbiy faoliyatga yaqin vaziyatlar asosida ishlab chiqiladi.

¹Dewey, J. Experience and Education. New York: Macmillan, 1938.
→ J. Dewey ta'limni tajriba asosida o'rganish va real hayot bilan bog'liq faoliyat sifatida talqin qiladi

² Kolb, D. A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984

³ Vygotsky, L. S. Thinking and Speech. Moscow: 1999.
→ L. Vygotskiy ijtimoiy konstruktivizm va "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasini asoslab bergan.

"Learning by Doing" texnologiyasi doirasida tashkil etiladigan topshiriqlar zamonaviy didaktikaning asosiy talablariga javob berishi lozim. Xususan, bunday topshiriqlar autentiklik, muammolilik va refleksivlik tamoyillariga asoslanadi. Autentiklik o'quv vazifalarining real hayotiy vaziyatlarga yaqinligini ta'minlasa, muammolilik o'quvchilarda kognitiv faollik va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Refleksivlik esa o'quvchiga o'z faoliyati natijalarini tahlil qilish, xatolarni anglash va o'z-o'zini rivojlantirish imkonini beradi.

Mazkur jarayonda o'qituvchi an'anaviy bilim beruvchi sifatida emas, balki yo'naltiruvchi — fasilitator roliga namoyon bo'ladi. U ta'lim jarayonini tashkil etadi, zarur resurslar bilan ta'minlaydi, o'quvchilar uchun xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratadi hamda tizimli teskari aloqa beradi. Shu jihatdan pedagogik teskari aloqa nafaqat xatolarni aniqlash, balki ularni bartaraf etish strategiyalarini shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim mexanizm hisoblanadi.

Ilmiy adabiyotlarda qayd etilishicha, teskari aloqa jarayoni formativ va autentik baholash tizimlari bilan uzviy bog'liq bo'lib, u o'quvchining nafaqat yakuniy natijasini, balki jarayon davomida shakllanadigan kompetensiyalarini ham baholash imkonini beradi.

“Learning by Doing” texnologiyasini samarali qo‘llashda uch asosiy didaktik model alohida ajratiladi:

- laboratoriya-amaliy model;
- loyiha asosidagi o‘qitish modeli;
- keys (case study) yondashuvi.

Har bir modelda refleksiya va tahlil jarayoni majburiy komponent sifatida qaraladi. Bu esa o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, qaror qabul qilish, muammoli vaziyatlarni hal etish va o‘z faoliyatini baholash ko‘nikmalarini tizimli ravishda rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, amaliy mashg‘ulotlarni samarali tashkil etish uchun quyidagi mezonlar muhim ahamiyatga ega: kompetensiyaviy maqsadlarning aniq belgilanishi, topshiriqlarning real hayotiy kontekstga mosligi, bosqichma-bosqich bajarish tizimining mavjudligi, refleksiya uchun sharoit yaratilishi hamda shaffof baholash rubrikalarining qo‘llanilishi.

Baholash tizimi esa uch asosiy komponentga asoslanadi: natija sifati, jarayon intizomi va metakognitiv rivojlanish darajasi. Bunday yondashuv o‘quv jarayonini kompleks baholash imkonini yaratib, o‘quvchining faqat yakuniy natijasini emas, balki uning fikrlash jarayoni va o‘quv strategiyalarini ham qamrab oladi.

Bu nazariy yondashuvlar o‘zbek pedagog olimlarining ilmiy qarashlari bilan hamohangdir. Xususan, B. R. Xodjaev pedagogik texnologiyalarni amaliy faoliyat bilan bog‘lash o‘quvchilarda mustaqil fikrlash va kompetensiyalarni rivojlantirishini ta’kidlaydi. Sh. A. Mirzayev esa amaliy mashg‘ulotlarning ustuvorligini asoslab, bilimning real hayot bilan bog‘lanishi barqaror kompetensiyalar shakllanishiga xizmat qilishini qayd etadi.

Shuningdek, N. A. Muslimov kompetensiyaviy yondashuvda o‘quvchi faoliyatining markaziy o‘rin egallashini asoslab, o‘quvchi faolligini ta’lim sifatining asosiy mezoni sifatida belgilaydi. U. I. Inoyatov esa ta’limni modernizatsiya qilish jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar, jumladan loyiha asosida o‘qitish, case study va amaliy mashg‘ulotlarning muhim rol o‘ynashini ilmiy jihatdan asoslab bergan.

Umuman olganda, “Learning by Doing” texnologiyasi zamonaviy ta’lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuvni ta’minlovchi, o‘quvchini faol subyektga aylantiruvchi va refleksiv fikrlashni rivojlantiruvchi samarali pedagogik model sifatida namoyon bo‘ladi

XULOSA

“Learning by Doing” texnologiyasi zamonaviy ta’lim tizimida kompetensiyaga yo‘naltirilgan yondashuvning eng samarali didaktik mexanizmlaridan biri sifatida e’tirof etiladi. Ushbu yondashuv o‘quv jarayonini an’anaviy bilim uzatish modelidan faoliyatga asoslangan, refleksiv va amaliy yo‘naltirilgan tizimga aylantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, “Learning by Doing” texnologiyasi orqali o‘quvchilarda nafaqat bilim, balki mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish va amaliy kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyati kengayadi. Shu bilan birga, bu yondashuv o‘quvchini ta’lim jarayonining passiv ishtirokchisidan faol subyektiga aylantiradi.

- Mazkur texnologiyaning samaradorligi quyidagi omillar bilan bevosita bog‘liq:
- ta’lim jarayonining real hayotiy vaziyatlarga integratsiyasi;
 - o‘quvchilarning faol ishtiroki va mustaqil izlanishi;
 - refleksiya va tahlilga asoslangan o‘qitish sikli;
 - autentik va formativ baholash tizimining qo‘llanilishi.

Shuningdek, “Learning by Doing” yondashuvi pedagogdan yuqori darajadagi metodik mahorat, fasilitatorlik qobiliyati hamda innovatsion didaktik yondashuvlarni talab etadi. Bu esa o‘qituvchini bilim beruvchi emas, balki ta’lim jarayonini boshqaruvchi va yo‘naltiruvchi shaxs sifatida namoyon etadi.

O‘rganish natijalari asosida shuni ta’kidlash mumkinki, mazkur texnologiya zamonaviy ta’limning STEAM, loyiha asosida o‘qitish hamda kompetensiyaviy yondashuv modellari bilan uzviy integratsiyada eng yuqori samaradorlikka ega bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Dewey J. Experience and Education. New York: Macmillan, 1938.
2. Kolb D. A. Experiential Learning. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1984.
3. Vygotsky L. S. Thinking and Speech. Moscow, 1999.
4. Leontiev A. N. Activity, Consciousness, Personality. Moscow, 1977.
5. Wiggins G., McTighe J. Understanding by Design. ASCD, 2005.
6. Xodjaev B. R. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, 2018.
7. Muslimov N. A. Kasb ta’limi metodikasi va kompetensiyaviy yondashuv asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2015.
8. Inoyatov U. I. Ta’lim tizimini modernizatsiya qilish va innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2019.
9. Mirzayev Sh. A. Pedagogik jarayonni tashkil etish va amaliy ta’lim metodikasi. Toshkent, 2017.

MULTIMODAL LEARNING ANALYTICS ASOSIDA TALABALARNING WEB-LOYIHALASH KOMPETENTLIGINI DIAGNOSTIKA QILISH VA BAHOLASH MODELI

Kayumov Oybek Achilovich

O‘zMU Jizzax filiali, oybekuzonlined3@gmail.com

Fotimaxon Temirxonova Xomidxon qizi

O‘zMU Jizzax filiali talabasi, fotimaxon0404@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisdan adaptiv raqamli ta’lim platformalarida talabalarning web-loyihalash kompetentligini diagnostika qilish va baholashda Multimodal Learning Analytics yondashuvidan foydalanishning ilmiy-metodik imkoniyatlari yoritiladi. Web-loyihalash kompetentligi talabaning web-texnologiyalar bo‘yicha nazariy bilimlari, amaliy kod yozish ko‘nikmalari, UX/UI dizayn tamoyillarini qo‘llash qobiliyati, kreativ loyiha ishlab chiqish malakasi, jamoaviy